

Bjarup Ødekirke

Ved tomten af en nedrevet middelalderkirke

At nedrive kirker er i dag en omdiskuteret sag med mange meninger. Sådan var det ikke i 1300-tallet, hvor talrige kirker især på grund af pestens hærgen mistede sin menighed, forfaldt og til sidst blev nedrevet.

Andre kirker blev nedlagt efter kongelig ordre for at genbruge byggematerialerne til borge og slotte. Omkring 1350 gav Valdemar Atterdag for eksempel ordre til nedrivning af ikke mindre end 11 kirker på Randers-egnen for opførelsen af en borg. Atter andre nedlagdes af praktiske og økonomi-

ske grunde i forbindelse med trosskiftet ved reformationen 1536. Her gik det specielt ud over de tidligere katolske kloster- og hospitalskirker.

Vi kender til mere end 400 ødekirker i Danmark, hvoraf en del, som her ved Bjarup, er fredet i kraft af deres bevarede grundrids eller tilhørende kirkegård. Mange henligger dog ubeskyttet i dyrket mark, hvor det kun er et spørgsmål om tid inden alle spor er borte. Hvor mange kirker der egentlig har været vides ikke, men der anslås at have været omkring 2000.

Bjarup Kirke i historien

At drive kirke kræver en befolkning til at understøtte både drift og gerning. Der har boet folk her gennem årtusinder. Herom vidner områdets mange gravhøje fra oldtiden. Vi ved endnu ikke, om der allerede i sen vikingetid, ved overgangen til kristendommen, fandtes en lille træbygget kirke som forløber for Bjarup Kirke.

Der er ikke mange fakta om den 25 x 14 m. store katolske kirke, som formodes grundlagt engang i 1300-tallet. Eneste skriftlige kilde er, at kirken i 1524 svarer landehjælp på 8 mark og at kirkens klokke i 1529 afleveres til Kong Fred. I. for omsmelting til kanoner under svenskekrigen, som forarmede landet. Kirken må kort tid herefter formodes at være gået ud af brug og har næppe været i brug efter reformationen 1536. Byggematerialerne fra Bjarup er genbrugt ved udbygningen af Linå og delvis Dallerup Kirke, lokale gårde og landeveje.

Bjarup Kirke (rød prik) fremgår ikke på Videnskabskabernes Selskabs kort fra 1787. Kirken var da forlængst nedrevet, men kortet giver et fint indtryk af datidens landskab med udstrakte vådområder, skove, hede og enge. Kirkerne i Linå og Dallerup står stadig. I den fuglerige Bjarup Mose midt i kortet har der tidligere været gravet tørv til brændsel og mosen danner vandskel mellem tilløb til Gudenå mod vest og Århus å mod øst.

Bjarup Kirke i sagnet om Linå, Dall og Bjara

21. juni 1859 besøgte den engelske forfatter Horace Marryat Silkeborg-egnen og Linå. Året efter udgav han to rejsebeskrivelser om Danmark. Heri refereres et sagn om de tre fromme døtre Linå, Dall og Bjara. For rigdomme efterladt af deres far, som var faldet i et vikingeslag, havde de bekostet opførelsen af hele tre kirker ved søen (*Bjarup Mose*), hvor Linå, Dallerup og Bjarup ligger. Engang da de tre søstre sejlede over søen til kirkegang i Bjarup tabte Bjara sin guldring i søen. Da hun opdager tabet, nedkaldte hun en forbandelse over søen, hvorefter al søens vand forsvandt. Fiskene lå sprællende tilbage og i maven af en stor karpe fandt hun ringen. Herefter trak vandet sig tilbage i søen. Søen kom sig dog aldrig helt over forbandelsen og tørrede derfor ind og groede til. Undergrunden begyndte også at give efter og ødelagde Bjarup kirke.

Kirkerne i Dallerup og Linå står stadig, men Bjarup - kirken på lige linie mellem disse - gik altså tabt.

Tor Lange

Den fredede tomt fra Bjarup Kirke, som tjente byerne Bjarup, Volstrup og Bottrup, tegner sig endnu i græsset. På pladsen for det gamle alter står forfatteren Tor Lange's mindekors, opsat 1915, med den latinske inskription "Tantalus labor ne sit cassus" / "Lad dit værk ej lægges øde". Tor Lange (1851-1915) boede det meste af sit liv i Rusland og hans onkel ejede Kalbygård ved Låsby. Den ca. 25 x 14 m. store øst-vest orienterede kirketomt omgives af gravene fra den gamle kirkegård og det gamle kirkedige anes. Hvert år i august afholdes der en lokal friluftsgudstjeneste på stedet.

Tekst / Layout: KulturKonsulenten v. Arkæolog K. Kristiansen, 2009, Tlf. 86 37 70 50

Foto: Sune Haubek, 2006

Se mere om kirken og sagnet på:
www.fortidsmindeguide.dk

